

A lelkeszi szolgálat mai jelentése.

(Mureşköri lelkeszkörben tartott felolvasás.)

Sokszor elhangzik az a vád, hogy a papi osztály improduktív elem s csak fölösleges teherként a társadalmi élet számláján. Különösen a nagy világégés utáni koncertben vált érezhetőbbé ez a hang s a nyilván kiütköző disszonancia társadalmi köreinket egyelőre nem nagyon zavarja a műélvezetben. A durva anyagiasság jégmezőin, — hová az ürben vágató földgolyóbis tévedt a teremtés koronájával, — mindenki fedél alá kívánkozva, elsősorban önmagára gondol. Ma minden háznak megvan a maga egyéni és külön osztálygondja s a nagy közönségre ez egyszer közömbösen hat, hogy kiket ültettek a vádlottak padjára.

A józan belátás előtt szükségtelen hangoztatni, hogy itt nemrólunk, nem egy osztályról van szó. Épen a közömbös társadalom érdeke, a legimpozánsabb épület, az ember felépítésének szent ügye követeli meg, hogy a váddal nyíltan szembenézve elsősorban magunk között tisztázzuk a kérdést, milyen összefüggésben állhat a régi eszmény a mai idők lelkével.

Извѣстѣе — állapította meg már egy félezredévvel Kr. e. Heraklitos. A létnek szakadatlan folyamában nincs megállás. Minden ömlik és változik, s ez az örök folyam a történelem gátjait egyáltalán nem respektálja. Módosulnak a hitvallások s módosul az egyházi szolgálat is. Változott viszonyok között a régi megkövült felfogással és szereposztással csak természetes, hogy a vádat igazoljuk s a haszontalan szolga szerepét töltjük be.

Helyezkedjünk magasabb álláspontra, vegyük úgy, mintha csak körülálló szemlélők és megfigyelők volnánk s idézzük magunk elé egy hétköznapi istentiszteletnek jól ismert lefolyását.

Adva van egy falusi templom, melyből a reformáció tulbuzgó-sága a művészetet számüzte s mely a poros, pókhálós, vagy épen lemállott falaival érthetően magyarázza, hogy még a jóízlésnek sincsen benne keresni valója. Reggeli harangszóra megjelennek a belső

emberek — ide értve a harangozót is — s az üres templomban tőle telhetően végzi mindenik a maga mesterségét. A köznek munkása innen szabadulva folytatja napi robotját, de az önmagára eszmélő lélek tisztán látja, hogy itt minden alszik s az egész templomi szolgálat fölött valami fojtó légkör, évszázados álom terjeszkedik. Hiszen igaz, hogy „olykor a jó Homerosz is szundikál“. De amit irt, az évezredekre szóló és kiható klasszikus munka volt.

A mi szolgálatunk is lehet a klasszicizmus régióit érintő, tökéletesebb munka, ha szakítunk a liturgusi varázslathoz fűzött ósdj felfogással s feladatainkat a mai idők nyelvén és szellemében fogalmazzuk meg, nem várva, hogy a jövő gyümölcse ölünkbe hulljon.

A rossz gazda örökösen az idővel bajlódik; a sikertelenség okát sohasem magában, mindig az időjárásban keresi. A bölcs tapasztalat azonban hamar felismeri, hogy az időjárást nem elég szidni, ahhoz alkalmazkodni kell.

A mai idők társadalmi tevékenységre utalnak, s e téren fokozott éberséget kérnek számon tőlünk. Figyelmünket nem kerülheti el semmi olyan körülmény, ami vallási és nemzeti értékcsökkenést, vagy gyarapodást mutat népi életünkben. Nekem szívügyet képez s komoly gondot ad az a tény, hogy népesedési mérlegünk csak veszteségről vagy legjobb esetben stagnálásról számol be évről-évre. Én ezt nem tudom magamban azzal a rideg megállapítással elintézni, hogy a fehér faj kulturájával együtt kiveszőben van. A rossz máju vigyorgásra pedig, hogy egy pap, mit tud ezen segíteni, egy példával felelek. 1934 végén azon tűnődve, hogy olyan népes gyülekezetben, mint az enyém, mi okozhatja a lélekszám visszamaradását, rájöttem a megdöbbenően egyszerű magyarázatra. Egy szomszédos mezősegi faluban kifogástalan orvosi műszerekkel dolgozik egy szülésznő, akit anyaság elé néző hiveim tömegesen kerestek föl. Sajnos, ez nem helyi tünet, a népnymor másutt is segítségére van annak a titkos kéznek, még az életforrását ilyen eszközökkel is igyekszik végérvényesen elzárni.

Más út nem volt számomra: következő újévi beszédemben az ilyenkor szokásos telt ház elé vetítettem az ókori kegyetlen görög anyának a képét, ki érzéketlenül nézte, hogy az életre alkalmatlan gyermekét egy magas hegy ormáról a mélységbe lökjk. Mennyivel visszataszítóbb — hirdettem — annak a mai anyának a képe, ki a társadalomnak meg nem született, talán kiváló, hasznos tagját

engedi bűnös úton megsemmisíteni. Ez a cselekedet megbocsáthatatlan, semmivel sem menthető, a legsötétebb bűn s a faj életjogát eljászó, az ellenfélnek kezére játszó, hűtlen árulás bélyegét hordja magán. Gyilkosság és öngyilkosság egyszerre.

Nem áltatom magamat azzal, hogy a mostani feltűnő népeségi szaporulat egyh. községemben egyenesen fellépésem következménye, (kevés volt a halálozás) de az a tény, hogy a görög anyánál kegyetlenebb anya képe mélyen belevésődött a lelkekbe, belement a köztudatba a „nemzeti nagylét gyásztemetőjét“ felidéző sötét árulás s ma a titkos műveletet megbélyegzőbbnek tartják. Az is megnyugtató tény, hogy a múlt év folyamán megáldott ujházasság nők eddigelé majd kivétel nélkül vállalták az anyaság nemes feladatát.

Nem egy elszigetelt jelenség, számos példa unszol arra, hogy kulturális közbelépéssel népünk egészséges gondolkozását egészséges életmód is kövesse. Csak futólag érintem, hogy a gazdasági fellendülésben tejszövetkezeteink hasznos tevékenységet fejtenek ki, de az már elszomorító, mikor a tej ára selyemruhára megy s a gyermek a tápláló tej elvonásával silány kosztra kényszerül, hogy emelje azt a gyermekhalandósági százalékot, mellyel országunk az első helyen vezet. Hát a tudóvsznek milyen szörnyű aratása van épen az egészséges észjárás és életmód hiányában még a műveltebb városi rétegek között is. Arra a fontos szerepre, mit az élet e téren osztott ki számunkra, ezuttal bővebben nem terjeszkedem ki. Maradjunk csak meg az első példa, a gyermek mellett, kit még a keresztviz, a bölcső előtt kell szeretni és megmenteni.

A régi idők kényelmes felfogása megengedhette, hogy mások kereszteljének, hitoktassanak és konfirmáljanak nekünk gyermeket, bár az unitárius szempont akkor sem engedte meg. Ma az istentiszteletet mulasztja el az, aki ezt elengedi. Hát még milyen nehézségekkel kell megküzdenünk, hogy az iskolában népünkkel szemben vállalt szent hivatásunkat lelkiismeretünk szerint elvégezhessük?! S hogy mit jelent az egyházközség számára hitvallásos iskolája és saját népháza, valóban értékelni csak az tudja, aki át van hatva a mai vallásos nevelés, népművelés fontosságától s ezeket az áldásos intézményeket nélkülözni kénytelen.

Tévedés volna azt olvasni ki e megállapításokból, hogy ezek szerint a templomi szolgálat a mai népnevelésben csak másodrangú tényező az iskola és kulturházak mellett s tevékenysé-

günk sulypontja a szociális hivatás, a társadalmi működés színterére helyeződött volna át. Nem. A vallásnak pótolhatatlan nevelő és fegyelmező öserejét évezredekken át a templomok nyújtották s a lelkeszi szolgálat központja ma is a templom, hová be kell vinnünk a művészetnek minden olyan remekét, ami hitelveinkkel összhangban áll. Külső és belső csinnal egyaránt úgy kell azt berendeznünk, hogy a vallásos elmerülés otthonosan érezze magát benne s a buzgóság úgy óhajtozzék szent békéjére, mint az erdők szomjas királya a „szép hives patak“ vizére.

De itt nem állunk meg. A palást templomból kijövet is vállainkon marad, legalább is ott érezzük. A templom ábitatát átvisszük a családi szentély, az iskola, az egyleti, társadalmi munka levegőjébe s a felelősségteljes hivatás sulya alatt állva érezzük, hogy a lélek harangoz s a lelkek sugaras találkozásából orgonazugásszerűen vehető ki, hogy az Urszolgálat nem szakadt meg, az istentisztelet az őrhelyeken tovább folytatódik. Az új bort új tömlőbe töltjük s ez a sokszor lebecsült és kigunyolt életpálya új tartalommal új értelmet nyer. Az ilyen terméshozó kötelességteljesítés ércfaláról pedig minden gunynak és gonosz vádnak méregbe mártott nyila sértetlenül pattan vissza.

Heraklitos — hogy ismét a görög bölcsét idézzem — az ősi principiumot az ide-oda lobogó tűzben látta. Az ut lefelé: a tűz kialszik; az ut felfelé: a tűz újraéled.

Nem szükség tüzimádónak lenni, hogy ezt a principiumot mi is életelvvé tegyük. Amíg szent vallásunk, szerencsétlen fajunk jobb sorsáért emésztődve a hivatásérzet, a lelkesedés lángját élesztgetjük és oltalmazzuk a körülöttünk dúló viharban, addig utunk magasra ível s nem kell tartani attól, hogy a durva anyag, a parlagi élet lejtőjén a mélybe zuhanunk. Árva ujjainkat egymásnak nyújtva és egymás kezébe kapcsolva, mint sorstestvérek célegyenest haladunk előre a páli levél értelmében: „amik előttünk vannak, azoknak neki dőlőlvén; amik hátunk megett vannak, azokat elfelejtőlvén.“

A testvéri együttérzés, az emberi részvét fogalmát a kereszténység után a mohamedán világnézet is szentté avatta.

„Mit látok!“ — kiáltott fel elámulva Mohamed szolgája, midőn végső percein a földön fetrengett s az ura könnyezve reá borult. „Embert látsz elesett testvére fölött“ — szólt a nagy próféta megindultan.

Egyszer egy balesetnek voltam szemtanuja s mélyen a lelkembe idegződött az a kép, amint a mentő az áldozat mellé térdelve minden tehetségét összeszedte, hogy mesterséges légzéssel eszméletre hozza és újból talpra állítsa. Nagy, világra szóló baleset, végzetes szerencsétlenség sujtotta földre népünket a szabad levegőtől megfosztva, az életnek Isten adta, természetes jogaiból is kitagadva.

A népnevelő, aki lehajlik hozzá, hogy aléltóságából öntödatra keltse, hogy a vérkeringést elindítva a rendes szív működést elősegítse, *az a népnevelő nemes tisztének sokrétű és águ nehézségei között a pusztító elemekkel birkózva a legszebb formában van; szolgálata teljes és semmiben sem nélkülözi a templomi áhitatot.* Meleg szívével a rideg ceremóniák fölé emelkedett s valóban az Urnak áldoz, mert egy szentebb, egy boldogabb jövő oltára előtt hullott térdre.

Keresztesi Dénes.

Sz.: 2 – 1936.

Pályázati hirdetés.

Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör pályázatot hirdet egy „Unitárius Induló” szövegének megírására. A szöveg, indulónak megfelelő alakban kettő, legfeljebb három versszakasz legyen. Az unitárius hitelvek feltétlen szemelőtt tartandók.

Pályadíj 1.050 lej. Határidő 1936 május 31. Pályázatok idegen kézírással, jeligével Pál Dénes lelkészköri elnökhöz nyújtandók be: Simonești, jud. Odorhei.

Megjegyzés: Ha a pályázat sikerrel jár, a nyertes szöveg megzenésítésére hasonló díju pályázat hirdettetik ki.

Ákik az első pályázatra benyújtott pályamunkájukat visszahajtják kapni, eziránti megkereséseiket 1936 március végéig sziveskedjenek Pál Dénes elnökhöz eljuttatni, mert a határidő lejártá után a pályamunkák a jeligés levelekkel együtt megsemmisítettnek. Közöljük azt is, hogy az első pályázat alkalmával csupán a beérkezett szövegek nyertek elbírálást s szöveg hiányában a zenei rész bírálatlanul maradt.

Simonești—Ormenis, 1936 január 1.

Pál Dénes,
elnök.

Fekete Lajos,
jegyző.